

stvenih moči, brez pravega pojmovanja natornih sil je tako nežna cvetka, da v borbi življenja le prehitro usahne in človeka ne osrečuje v isti meri, kar po svojem bistvu more, ako se mu podaja krepkejša podlaga, naobratno pa je v vedenje brez blažilnega upliva srca kot veda sama za sé za človeško samozavest le pičle vrednosti. — Vedenje samo ob sebi zadostuje sicer človeku za ohranjevanje telesa, take pripomočke pa je narava tudi živalim podelila — a človeku ohranjevanje fizičnega bivanja nikakor ne zadostuje, ako se hoče kot človek dvigniti na taisto stopnjo izobraženosti, na kateri se sme z opravičeno samozavestjo reči: „človek sem“!

Poskusil bodem to svojo trditev z nastopnimi besedami nekoliko dokazati. Vodilna misel mi je, da je formalna stran pouka višja od praktične in da je praktična stran le sredstvo za formalno. Mislim, da me ne bode nihče smatral za prenapetega idealista, saj nam je vsem dana sveta dolžnost iz človeka „človeka“ vstvarjati.

Glavna vodila, na katera se bo treba pri izbiranju prirodoslovnih učnih pripomočkov ozirati, ste oni dve večno resnični pedagogični načeli: „od bližnjega do oddaljenega“ in „najprej to, kar je potrebno in šele potem ono, kar je koristno“.

Le kdor ostane tem načelom neomahljivo zvest, le tacemu učitelju bode mogoče svoj prirodoslovni pouk plodonosno ustrojiti in srce in um svojih gojencev v miloglasno harmonijo združiti. S tem pa bomo vsaj časi tudi opravičeni kritiki o novi šoli pot zaprečili. Očita se nam od ene strani, da mi učitelji živeči v dobi strojev pri svojem poučevanju pozabljamo gojiti blažena čustva! Taki kritiki pa segajo tudi dalje, zabredli so celo tako daleč, da v prirodoslovnem pouku uvidevajo največjega sovražnika za нравno življenje, ter se trudijo sploh ves pouk o realijah iz narodnih šol izbacniti! Površnost duha dovedla jih je do temeljite vrtoglavosti. Ne bodem se zavoljo takih površnih kritikov dalje togotil, predaleč bi zabredel in nedostajalo bi mi časa, smelo pa trdim, vsak kdor bistvo prirodoslovnega pouka prav pojmuje, spoznal bode, da brez opisovanja narave, brez pravega pojmovanja natornih sil, brez spoznavanja čudovite večne harmonije v naravi človeku manjka prva glavna podlaga za нравstvene pojme, kakor i temelj za istinito versko čustvo! (Dalje prih.) **Fr. Slanc.**

Iz deželnega zbora goriškega.

Učiteljske plače.

Veliko let je vse učiteljstvo na Goriškem prihajalo pred deželni zbor z utemeljenimi prošnjami, naj bi se vendar že nekoliko bolj uredile učiteljske plače. Dokazovalo je, da na Goriškem je uči-

teljstvo najslabše plačano v celi Avstriji in da z dosedanjo uborno učiteljsko plačo ni mogoče stanu primerno živeti.

Še le letos se je slovenskim poslancem posrečilo, pridobiti tudi laške tovariše za neko zboljšanje, ki sicer ne vstreže vsem željam učiteljstva, ki pa vendar zadovolji vsaj deloma veliko večino. V zadnji seji je bil namreč soglasno sprejet sledeči:

Zakon z dné

veljaven za pokneženo grofijo Goriško in Gradiško, s katerim se razveljavljata zakona z dné 4. sušca 1879 št. 9. dež. zak. in 16. vinotoka 1875 št. 28. dež. zak. in se spreminja zakon z dné 10. sušca 1870 št. 18. dež. zak.

Po predlogu deželnega zbora poknežene Svoje grofije Goriške in Gradiške ukazujem tako:

§ 1. Učiteljsko osebje na občnih javnih ljudskih šolah obstoji iz nadučiteljev, učiteljev in podučiteljev. Enako je razvrščeno tudi učiteljsko osebje dekliških šol.

§ 2. Na občnih javnih ljudskih šolah so učitelji razvrščeni v tri razrede, to je:

I. razreda z 600 gld., II. razreda z 500 gld. in III. razreda z 400 gld. letne plače.

§ 3. V šolskem okraju Goriškega mesta je število učiteljev I. razreda pet desetink, učiteljev II. razreda tri desetinke in III. razreda dve desetinki skupnega števila stalno nameščenih učiteljev tega okraja.

V drugih šolskih okrajih je število učiteljev I. razreda dve desetinki, II. razreda štiri desetinke in III. razreda štiri desetinke skupnega števila stalno nameščenih učiteljev dotičnega okraja.

§ 4. Kdor ima pravico učitelje predstavljati (imenovati), povišuje učitelje svojega okraja po predlogu ožjega okrajnega šolskega sveta.

Deželno šolsko oblastvo izda dekret v zmislu §§ 12. in 13. zakona z dné 10. sušca 1870. št. 18 dež. zak.

§ 5. Učitelji in podučitelji, stalno nameščeni, ki so skozi pet let na kateri občni javni ljudski šoli v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel zaporedoma in z dobrim uspehom učiteljevali, dobijo 10 odstotni povišek svoje plače in tako od petih do petih let, dokler ne dosežejo poviška za šesto petletje (petletnino).

§ 6. Kdor vodi katero občno javno ljudsko šolo, ima pravico do poslovnega priklada, določenega v letnem znesku 30 gld., če je šola jednorazredna, 50 gld., če je dvorazredna, 75 gld., če je trirazredna in slednjič 100 gld., če je štiri ali večrazredna.

§ 7. Kdor vodi katero šolo (§ 12. zakona z dné 14. vel. travna 1869 št. drž. zak.), ima pravico do stanovanja, obsegajočega vsaj dve sobi in potrebne stranske prostore. Če se mu ne odkaže stanovanje,

gre mu za isto odškodba v goriškem mestu 200 gld., v drugih krajih pa 100 gld. na leto.

§ 8. Določila predstojećih paragrafov veljajo tudi za učiteljice, samo da imajo one dobivati 80 % dohodkov določenih za učitelje.

§ 9. Učitelji in podučitelji dobivajo stanarine letnih 160 gld. v goriškem mestu in letnih 80 gld. v drugih šolskih okrajih.

Učiteljice in podučiteljice dobivajo stanarine letnih 120 gld. v goriškem mestu in letnih 60 gld. v drugih šolskih okrajih.

§ 10. Podučitelj dobiva letne plače 300 gld., podučiteljica 280 gld.

§ 11. Učitelji občnih javnih ljudskih šol so oproščeni plačevanja tistih doklad k dohodarini od svojih dejanskih plač, od poslovnih prikladov, petletnin in od starine, katere se pobirajo za deželni in zemljiščno-odvezni zalog, za občine, za okrajni zalog občnih javnih ljudskih šol in za zalog okrajnih cest; oproščeni so dalje plačila morebitnih zaostankov na teh dokladah za ves čas, kar ga preteče do tistega dne, ko stopi v veljavo ta zakon.

§ 12. Ta določila ne spreminjajo pravic do večjih dohodkov, ki so jih učiteljske osebe že zadobile vsled deželnih zakonov z dne 10. sušca 1870 št. 18. dež. zak., 16. vinotoka 1875 št. 28. dež. zak. in 4. sušca 1879 št. 9. dež. zak.

§ 13. Ta zakon stopi v veljavo dne 1. prosinca 1895.

Po njem se razveljavljata zakona z dne 4. sušca 1879 št. 9. dež. zak. in 16. vinotoka 1875 št. 28. dež. zak. in nehajo veljati vsa določila zakona z dne 10. sušca 1870 št. 18. dež. zak., katera se ž njim ne vjemajo.

§ 14. Mojemu ministru za bogočastje in uk je naročena izvršitev tega zakona.

Izboljšanje učiteljskega gmotnega stanja tiči torej v razredbi po plačnih vrstah. Doslej je le $\frac{2}{12}$ učiteljev uživala plačo I. razreda, $\frac{3}{12}$ plačo II. razreda, vsi drugi, torej $\frac{8}{12}$ pa plačo III. razreda. Od vsakih 100 učiteljev bilo jih je le 8 v prvi vrsti, 24 v drugi, vsi drugi v tretji. Po novi razredbi jih pride pa 20 v prvi razred, 40 v drugi in le 40 v tretji razred, kar moremo imenovati prav izdatno zboljšanje. Kakega priboljška zadnji plačilni vrsti ni bilo mogoče pridobiti.

Za vse učiteljstvo je precej važen tudi § 11., na kateri učiteljstvo še posebe opozarjamo.

Dalje je za podučitelje važen § 5., po katerem imajo tudi oni pravico do petletnin, česar do zdaj ni bilo.

Upamo, da bo učiteljstvo na Goriškem za zdaj zadovoljno z uspehom svojih prošenj. Dokler si pa naši poslanci ne priboré deželnega šolskega zaloga, ne bo mogoče misliti na novo zboljšanje, kar učiteljstvo samo sprevidi in priznava.